

Leuhunkosken voimalaitos

Marraskuussa 1961 elettiin Leuhunjoella ja varsinkin uudella voimalaitoksella jännittäviä aikoja. Voimalaitoksen rakennustyöt ja koneasennukset olivat siinä vaiheessa, että ylaveden korkeus voitiin nostaa Saarijärven pinnan tasolle. Tulvaluukku suljettiin 1.11.1961 kello 13. Vesi nousi nopeasti ja jo klo 19.30 yläallas oli täynnä. Ensimmäisen kerran laitos kytkettiin verkkoon 4.11.1961. Koekäyttö ja testaukset veivät vielä muutamia päiviä. Laitos aloitti varsinaisen tuotantoajon marraskuun puolessa välissä parahiksi ennen sähkön kysynnän talvihiippuja.

Vesivoimalaitoksille tyypillisesti myös Leuhunkosken laitos on toiminut käyttövarmasti ja on elinkaarensa aikana tarvinnut toistaiseksi vain yhden perushuollon. Tämä 30-vuotishuolto tehtiin 1991. Sähköä laitos on tuottanut tähän mennessä noin 550 000 000 kWh. Tuotannon rahallinen arvo nykyhintatasossa on noin 33 miljoonaa euroa. Voimalaitosinvestointi maksoi noin 400 miljoonaa markkaa. Nykyrahaksi inflaatiokorjattuna hinnaksi tulisi 840 000 euroa. Investointia voitaneen pitää kannattavana.

Leuhunjoki on noin 3 kilometriä pitkä. Se alkaa Saarijärvestä ja päättyy Kallinjärveen. Vettä joessa virtaa keskimäärin 20 m³/s ja putouskorkeutta järvien väliin jää 9,5 metriä. Suurin mitattu virtaama on ollut 143 m³/s ja alhaisin 0,12m³/s .

Leuhunjoen ja ihmiskulttuurin yhteiselo alkoi vuonna 1743, kun joen länsirannalle perustettiin Saarikoski-niminen uudistila. Saarikosken tilaan kuului koko joen länsiranta. Tilan rakennukset ja pellot sijaitsivat joen pohjoispäässä nykyisen Roikolan kosken sillan kupeella. Saarikosken nimi muuttui isojaossa Roikolaksi. Vuoden 1758 kartasta löytyy asutusta myös joen alajuoksulta. Tarvaalan valtiotilalle oli perustettu Heinäaho-niminen torppa. Joen koskivoimaa alettiin hyödyntää molempien tilojen toimesta jo 1700-luvun puolivälissä. Joen yläjuoksulla ollut mylly sijaitsi Saarikoskessa (myöhemmin Roikolankoski) ja alajuoksulla ollut Korkeakoskessa (myöhemmin Heinäahonkoski). Joen keskivaiheilla oleva koski oli nimetty jo silloin Leuhunkoskeksi.

1800-luvun lopulla alkoi sähkön valtakausi. Suomen ensimmäisessä sähköistysaallossa sähkön saivat isompien kaupunkien keskustat ja teollisuusrakennukset. Toinen sähköistysaalto alkoi 1920-luvulla. Tässä aallossa kaupunkien ympäryskunnat ja isompien maalaiskuntien taajamat saivat sähkövalon. Myös Saarijärven kehittäjät tarttuivat toimeen ja alkoivat "touhuta valoa kansalle". Saarijärvi oli sikäli otollisessa asemassa, että kunnan keskustan tuntumassa oli useita sähkötuotantoon soveltuvia koskia.

25.2.1926 voidaan pitää merkkipäivänä. Tällöin allekirjoitettiin kauppakirja, jolla Leuhunkosken tilan omistajat Eemil ja August Leuhu myivät omistamansa Heinäahonkoskessa sijaisevat myllyn ja sahan sekä palstan, joka tarvittiin uuden vesivoimalaitoksen rakentamiseen ja käyttöön. Ostajana toimivat perustettavan Osakeyhtiö Leuhunkosken nimissä Eemeli Sulamaa, O.F. Ahola ja Pauli Savonen. Teholtaan 150 kilowatin voimalaitos ja tarvittava sähkönjakeluverkko saatiin kuntoon riuskasti ja 1.1.1927 ensimmäinen sähkövalo syttyi kirkonkylällä. Osakeyhtiö Leuhunkoskien toimesta sähköä toimitettiin kirkonkylän lisäksi Hännilään, Pajupurolle, Tarvaalaan ja Heikkilään.

Kolmas sähköistysaalto valtasi Suomen jatkosodan jälkeen Tämän aallon tavoitteena oli sähköistää koko asuttu Suomi. Keski-Suomen Valo Oy oli kolmannen aallon tuote. Vuonna 1947 perustettu yhtiö alkoi sähköistää vielä pääosin "pimeää" pohjoista Keski-Suomea. Sähkön kysyntä kasvoi nopeassa tahdissa, kun uusia asiakkaita liitettiin verkkoon. Toimialueella olevien pienten voimalaitosten kapasiteetti ei riittänyt alkua pidemmälle. Etsittiin kuumeisesti mahdollisuuksia rakentaa uutta voimalaitoskapasiteettia.

Selvittelytyö johti tulokseen huhtikuun 14. päivä 1958, jolloin päästiin pitämään Saarijärven Voima Oy:n perustavaa kokousta. Yhtiön osakkaiksi tulivat Keski-Suomen Valo Oy, Osakeyhtiö Leuhunkoski ja Saarijärven kunta. Yhtiötä perustettaessa omistus jakaantui siten, että Leuhunkoski

omisti 45 prosenttia, Valo 40 ja kunta 15. Voimalaitoksen rakennuskustannusten selvittyä omistujajakoja muutettiin siten, että Valo omisti 75 prosenttia. Leuhunkoski 20 ja kunta 5. Perustetun yhtiön tarkoituksena oli rakentaa koko Leuhunjoen putouskorkeuden ja virtaaman hyödyntävä voimalaitos. Laitoksen koko suunniteltiin kolmen megawatin kokoiseksi. Rakennustöihin päästiin elokuussa 1960 ja rakentaminen kesti vain 14 ja puoli kuukautta. Ottaen huomioon 60-luvun maa- ja betonirakentamistekniikat saavutus oli uskomaton. Saarijärven Voima Oy fuusioitiin Valoon 1982. Vuonna 2000 kunnat myivät Keski-Suomen Valo Oy:n Vattenfallille ja voimalaitos siirtyi Vattenfall Sähköntuotanto Oy:n omistukseen.

Harri Lehtinen

Kuva 1

Saarijärven museon kuva-arkisto.

Leuhunkosken uuden voimalaitoksen työmaa. Taustalla vanha voimalaitos.

Kuva 2

Vattenfall Sähköntuotanto Oy:n kuva-arkisto. Suomen Ilmakuva Oy.

Leuhunkosken uusi voimalaitos kuvattuna 1990 Kallinjärven suunnasta.